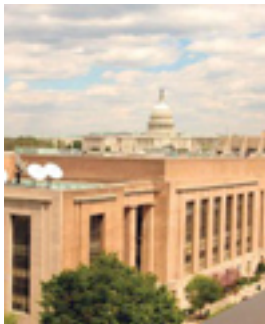

(Политика, 25.10.2009)

Зашто у „Гласу Америке” мисле да је њихова мисија данас можда важнија него у време кад им је приоритет био да добаце иза „гвоздене завесе”

Вашингтон, октобра – Овде, у центру „слободног света”, свака помисао да је новинарство у некој вези са властима је светогрђе јер посао новинара је да на власти непрестано мотре; од тога (и од огласа) уосталом живе све медијске организације. Али и у Америци постоји велика медијска кућа коју, из буџета, директно плаћа држава, па ипак се тврди да то није неприродан брак, да не шкоди кредибилитету ни новинарства ни државе.

То је, наравно, „Глас Америке” (Voice of America – VOA). Код старијих читалаца, прва асоцијација на то је глас са радија, у прохујалим временима уз повремено крчање, а они који заиста дуго памте, сетиће се одмах легендарног Грге Златопера.

То је некад било нешто што се слушало тајно, а данас се углавном гледа – сасвим јавно. Али да ли се „Гласу Америке” верује, или се подразумева да кад новинаре плаћа држава, онда то не може да буде новинарство, већ само пропаганда.

Одлучио сам да то проверим на лицу места, у VOA централи, у строгом центру Вашингтона. Зграда империјалне архитектуре, у непосредној близини и Капитола (Конгрес) и Беле куће, као да је намерно пројектована да импресионира и нагласи важност онога што се збива унутра. А шта се заиста збива, не скрива се: пошто сам се унапред најавио, примљен сам прво у редакцији „Српског сервиса”, а потом добио стручног водича да се непосредно упознам како функционише „мултимедијални међународни емитерски сервис”, што је нови опис за стару институцију (постоји још од 1942. године).

Оно што се тамо може видети јесте један велики, прецизно подешен механизам за промоцију Америке и њене спољне политике.

VOA је данас организација чијих 1.300 запослених, од новинара, сниматеља, техничара и административаца, свет опслужује по систему 24/7 (24 сата, седам дана у недељи), емитујући у том периоду 1.500 сати програма преко свих електронских медија (радио, ТВ и Интернет), за, како процењују, 125 милиона корисника, на 46 светских језика.

На крову зграде су 22 сателитска „тањира” који одашиљу сигнале са садржајима произведеним у тридесетак студија, намењеним свим крајевима света (али циљано, неким мање, неким више). Америка је при том искључена: по закону који је донет још 1948, забрањено је директно емитовати америчким грађанима – да би се „заштитили од пропаганде сопствене државе”.

Моје прво питање др Елезу Биберацу, директору Евроазијског сервиса VOA, било је зато – да ли је оно што раде пропаганда?

Он то одлучно оповргава. „То нисмо били ни током хладног рата” - образлаже - „као пропаганду су нас доживљавали само комунистички режими, док су нас масе прихватале као извор поузданих вести”.

Колико вести могу да буду поуздане, ако их плаћа држава? Директор Биберац, одговарајући на ово питање, подсећа да је још од првих дана схваћено како, да би био утицајан, „Глас Америке” мора да буде уважаван, а то се може само ако су му вести објективне и тачне. Оквир уређивачке политике је зато чврсто урамљен у Повељи VOA, строгом новинарском кодексу који налаже да свака информација буде обавезно заснована на најмање два извора (осим у случају када је новинар непосредни сведок). Повеља уређује и наоко неважне ствари, попут тога да новинар не сме да путује са дипломатским или неким другим службеним пасошем.

Ако је за време Хладног рата било важно добацити иза „гвоздене завесе”, шта је сврха VOA данас, када те завесе, већ две деценије, више нема?

Др Биберац сматра да је мисија данас можда релевантнија него пре, и она је пре свега у томе да надомести мањак слободних медија тамо где је Америци важно да се чује њен глас, или предочи њен поглед на локалне догађаје. Зато су уређивачки приоритети усклађени са спољнополитичким: највише програма данас је намењено Ирану и Авганистану, у чијим сервисима је ангажовано око 350 људи.

VOA се, због буџетских разлога (ни овде нема више пара за разбацивање), повлачи из крајева где процењује да више није неопходна, па је сада на дневном реду укидање сервиса за Грчку и Индију. Евроазијски сада као своје подручје има само Русију, Украјину и Балкан (Србију, БиХ, Македонију и Албанију). „Поносни смо на наш српски сервис, он је један од најбољих”, каже директор Биберац.

Српски сервис, у којем ради 13 новинара, махом из наших крајева, припрема пола сата ТВ програма дневно („Отворени студио”), који се емитује преко једног броја локалних ТВ станица у Србији са којима постоји уговор о томе (VOA им обезбеђује сателитске пријемнике). Радијски програм је укинут пре око годину дана, али многе радио станице преузимају VOA „подкаст”, радијски програм који се дистрибуира преко Интернета.

Зоран Жиц, уредник Српског сервиса, каже да је задовољан рејтингом у Србији: он је знатно већи од „конкуренције”, Би-Би-Сија или Дојче веле. Што се тиче садржаја, то је комбинација америчких, светских и вести из Србије. „Наша истраживања показују да људи желе да виде и наш угао гледања на локалне прилике”, каже, додајући да је интерес за оно што се збива у Авганистану или Ирану, много мањи.

Буџет VOA за овде тек започету фискалну годину је 194 милиона – Америка је дакле спремна да плати да се њен глас далеко чује.